

Alain de Benoist - A liberális kapitalizmus mint a népszuverenitás ellensége

(2007/10/11)

www.alaindebenoist.fr

Manapság már alig vannak baloldaliak, akik Marx mintájára a burzsoázia által a proletariátus lefegyverzésére és domesztikálására feltalált osztályprocedúráként bírálják a demokráciát, mint ahogy kevés jobboldali állítja az ellenforradalmárok mintájára, hogy a demokrácia egyenlő a „nagy számok törvényével” és a „tehetségtelenek uralmával” (anélkül egyébként, hogy valaha is képesek lettek volna pontosan megmondani, mit is szeretnének a helyébe tenni). Ritka kivételektől eltekintve napjainkban már nem a demokrácia hívei és ellenségei állnak egymással szemben, hanem kizárólag a hívei, a demokrácia különböző felfogásai nevében.

A demokráciának nem az a célja, hogy meghatározza az igazságot. Egyszerűen csak az a rendszer, amely a politikai legitimitást a népszuverenitás hatalmába helyezi, ami persze mindenekelőtt azt implikálja, hogy legyen egy nép. A kifejezés politikai értelmében a nép állampolgárok olyan közösségeként határozható meg, akik politikailag azonos képességekkel rendelkeznek, és közös szabály köti össze őket egy adott köztérben belül. A népre alapulván a demokrácia ugyanakor az a rendszer, amely minden állampolgár számára lehetővé teszi a közéletben való részvételt, és amely azt állítja, hogy valamennyiüknek a közügyekkel való foglalatosság az elhivatottsága. Merjünk még tovább lépni: a néphatalmat (kratosz) nem csak proklamálja, hanem az a küldetése, hogy a népet hatalomba helyezze, lehetővé téve, hogy maga a nép gyakorolja a hatalmat.

A homo democraticus nem egy egyén, hanem egy állampolgár. A görög demokrácia az állampolgárok (politai) demokráciája volt, vagyis egy közösségi demokrácia, nem pedig egyének, vagyis egyedi lények (idiotai, szó szerint „idioták”) társadalma. Individualizmus és demokrácia ebből a szempontból eredetileg összeegyeztethetetlenek. A demokrácia megkívánja a tanácskozás és döntés közterét, amely a közösségi oktatás tere is a természeténél fogva politikainak és társadalmi tekintetű ember számára. Végül pedig, amikor azt mondják, hogy a demokrácia lehetővé teszi a nagyobb számnak, hogy résztvegyen a közügyekben, emlékezni kell rá, hogy ez a nagyobb szám minden társadalomban mindig magába foglalja a legszerényebb helyzetű osztályokhoz tartozó állampolgárok többségét. Ebből a szempontból egy valóban demokratikus politikát olyannak kell tekinteni, amely - ha nem is a legszegényebbek érdekeit érvényesíti - legalább „korrigálja a pénz hatalmat” (Costanzo Preve).

Azonban minél inkább „kötelezővé vált”, annál inkább eltorzult a demokrácia. Bizonyosság rá, hogy immáron elsőként a „szuverén nép” fordul el tőle.

Franciaországban a szavazástól való távolmaradás és a büntetőszavazat előbb a demokrácia működés módjával kapcsolatos elégedetlenség kifejezőeszköze volt, majd a protestsavazat teret engedett a zavarószavazatnak, amely szándékosan a rendszer blokkolását célozza. Ily módon alakult ki az, amit Dominique Reynié politológus „választási disszidenciának” hív, és ami valójában az elégedetlenek és kiábrándultak széles tömörülése. Márpedig ez a választási disszidencia mindenekelőtt a népi osztályokból verbuválódik, ami azt jelzi, hogy az állampolgári „nemlét” vagy a választási láthatatlanság mindenekelőtt éppen azoknak a köröknek a sajátossága, amelyeknek a demokrácia a megszólalás „szuverén” jogát adta. Mi történik majd akkor, ha ez a disszidencia a választási mezőn kívül fog megnyilvánulni?

Ezzel párhuzamosan évek óta megfigyelhető, de ez alkalommal felülről kiindulva, a demokrácia „denaturalizációja” a politikai-médiatikus Új Osztály részéről, amely kiváltságainak megőrzése végett a lehető legjobban korlátozni akarja annak hatályát. Jacques Ranciere nem habozik a „demokrácia új gyűlöletéről” beszélni. Ez a gyűlölet „egy nagyon egyszerű tézisre korlátozható: csak egyetlen jó demokrácia van, éspedig az, amelyik elnyomja a demokratikus civilizáció katasztrófáját”. Az uralkodó eszme szerint nem szabad visszaélni a demokráciával, mert különben azt kockáztatnánk, hogy kilépünk a létező dolgok állapotából.

A demokrácia denaturálásának egyik módszere abból áll, hogy elfeledtetik: a demokrácia egy politikai rendszer formája, és csak utána egy társadalmi forma. Egy másik módszer abból áll, hogy zsigerileg demokratikusnak állítanak be olyan társadalmi vonásokat, mint a javak és árucikkek korlátlan növekedésének hajszolását, amelyek valójában a kapitalista gazdaság logikájához tartozó valóságok: eszerint a „demokratizálás” az erős többletértékű termékek megtermelését és egyre szélesebb rétegeknek történő eladását jelentené. Egy harmadik módszer abból áll, hogy megpróbálják létrehozni az intézményes rendetlenséggel azonos újratermelés feltételeit; ezt a rendetlenséget egyetlen valóban lehetséges rendként, egyfajta történelmi szükségszerűségként szentesítve, amely előtt „realizmusból” mindenkinek meg kellene hajolnia. („A realizmus csupán a gazemberek jó érzéke”, mondta Bernanos.) Ez a governance amerikai ideálja, amelyet azon módszerként lehetne meghatározni, hogy miként lehet nem demokratikussá tenni egy demokratikus társadalmat anélkül, hogy frontális támadást intéznénk a demokrácia ellen: nem töröljük el formálisan a demokráciát, hanem egy olyan rendszert léptetünk életbe, amely lehetővé teszi a nép nélküli, és ha szükséges, a nép ellenében való kormányzást.

A governance, amelyet ma minden szinten gyakorolnak, a politikának a gazdaság függésébe való helyezését célozza az egyszerű piaccá alakított „civil társadalom” révén. Ezáltal „a népszuverenitás egyik korlátozó módszerének” (Guy Hermet) tűnik. A tartalmából kiürített demokrácia egy depolitizált, semlegesített, a szakértőkre bízott és az állampolgároktól elvett piacedemokráciává válik. A governance egy örökkévaló tartósságra szánt egységes világtársadalomra aspirál. Depolitizálni, semlegesíteni a politikát, és ezáltal a tétet inadekvát helyekre helyezni abból a célból, hogy kiküszöböljenek minden terhet, amely akadályozhatná a tőke-forma korlátatlanságát. „A tőke erőszakossága mindent alávetett a gazdaságnak”, mondta Jean Baudrillard, mintha ily módon az egész társadalom a liberális kapitalizmust szolgálná.

Szó sincs arról, hogy itt most egy új összeesküvés-elméletet fejtenék ki a „világ urairól”. A governance nem más, mint a társadalmak évtizedek óta megfigyelhető rendszeri fejlődésének logikus eredménye. Arról sincs szó, hogy a népet „természeténél fogva jó” entitásként képzelnék el, amelyet a gonoszok megrontottak és elidegenítettek. A népnek is vannak hibái. Machiavellivel és Spinozával együtt azonban azt gondoljuk, hogy az egyszerű emberek hibái alapvetően nem különböznek az uralkodók hibáitól - és hogy a történelemben különösen az elitek lettek árulóvá. Mint azt Simone Weil írta, „1789 igazi szellemisége abból áll, hogy azt gondoljuk, valami nem azért igazságos, mert azt a nép akarja, hanem mert bizonyos feltételekkel a népakaratnak több esélye van arra, hogy megfeleljen az igazságosságnak, mint bármely más akaratnak”.

A Weimari Köztársaságról azt mondhatták, hogy egy demokraták nélküli demokrácia volt. Ma olyan oligarchikus társadalmakban élünk, amelyekben mindenki demokrata, de amelyekben többé már nincs demokrácia.

(Ford.: G.I.)